

COSTUMUL DE TEATRU

Creație. Funcționalitate. Producție

fig. 1 *Hamlet*/Teatrul Maghiar de Stat Cluj
foto: István Biró

COSTUMUL DE TEATRU

Creație. Funcționalitate. Producție

Bianca Imelda Jeremias

Editura Universitaria

Referenți științifici:
Prof. Dr. Habil. Erzsébet Bob Fülöp
Conf. Dr. Habil. Éva Patkó

Copyright © 2026 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă a textului și a imaginilor, fără permisiunea scrisă a deținătorului copyright-ului, reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește conform legii.

Design copertă: **Bianca Imelda Jeremias**
Corectură: **Mirona Bence-Muk**
Tehnoredactare: **Éva Várdai**

Fotografia care stă la baza ilustrației de pe copertă:
Krzysztof Lisiak
Fotografia de pe coperta spate: **Zoltán Tarnavölgyi**

Tipar: **IDEA DESIGN & PRINT**, Apahida/Cluj, www.idea.ro

ISBN 978-606-14-2262-3

*Designul este întotdeauna o încercare de a frânge
banalitatea, o manifestare a originalității.*

Thomas Maldonado *

fig. 2 *Don Juan*/
Szeged Contemporary Dance Company
foto: Zoltán Tarnavölgyi

Introducere

Costumul de teatru a fost considerat, din cele mai vechi timpuri, un veșmânt aparte, cu sensuri multiple, purtător de simboluri și înzestrat cu puteri magice, veșmânt care funcționează ca semn¹ și care, devenind o „a doua piele a actorului”, după cum afirma Tairov², la începutul secolului trecut, poate să-i confere acestuia posibilitatea de a se transforma în „altceva” sau „altcineva”, pentru o perioadă determinată de timp. Costumul de teatru este parte integrantă a unui spectacol, reprezentând un element esențial al scenografiei, rolul său fiind cel de a îmbrăca, de a defini un interpret, de a-l ajuta să-și construiască personajul și de a desăvârși atmosfera reprezentației. El face parte dintr-un sistem de elemente vizuale concepute special pentru un anumit spectacol, fie el teatru, operă, balet sau orice alt gen de reprezentație. Fiind purtător al unui mesaj, trebuie creat pentru un anumit personaj, într-un anumit spectacol și nu pentru un personaj oarecare dintr-o reprezentație oarecare. Astfel, ca el să funcționeze, nu

¹ Cfr. Patrice Pavis, *Dicționar de teatru*, Editura Fides, Iași 2012, p. 86: „Ochiul spectatorului trebuie să scoată la iveală tot ceea ce – din acțiune, personaj, situație ori atmosferă – s-a depus pe costum, ca pe un suport de semne; ceea ce înseamnă proiecția unor sisteme pe un obiect-semn.”

² *Ibidem*, p. 86, Aleksandr Tairov (1885-1950) regizor avangardist rus.

trebuie scos din context, deoarece în afara spectacolului el își pierde proprietățile, devenind doar o haină, un simplu element de îmbrăcăminte.

Costumul de teatru nu trebuie să fie neapărat frumos, ca să placă, ci trebuie să fie adecvat, să fie potrivit personajului pentru care a fost creat, să reflecte atât însușirile acestuia, personalitatea sa, trăsăturile sale de caracter, vârsta, sexul, statutul său social, cât și perioada istorică, spațiul geografic sau imaginar în care are loc acțiunea piesei, toate acestea cu scopul precis de a-l face ușor de recunoscut de către public.

Pentru a realiza acest lucru cu succes, avem de parcurs câțiva pași esențiali. Înainte de toate trebuie să stabilim conceptul artistic, care ne va fi de ajutor pe întreaga perioadă a creației, a execuției și plasării costumelor în repetiții și mai apoi utilizarea lor în spectacol. Acest concept artistic, în baza căruia se creează costumele, se subordonează conceptului întregului spectacol și este corelat atât cu celelalte elemente vizuale (decor, recuzită și ecleraj), împreună cu care alcătuiesc *visual*-ul, cât și cu elementele de mișcare scenică și coregrafie, de joc, stil și implicit de mesajul pe care spectacolul dorește să-l transmită.

Scopul acestei lucrări este de a explica în detaliu etapele creației costumelor, de la dezvoltarea conceptului amintit anterior până la realizarea și integrarea lor într-un spectacol propriu-zis.

fig. 3, 4, 5, 6, 7, 8 *Cum vă place*/Teatrul Național Szeged
foto: Simon Veréb

fig. 9 *Năzdrăvăniile lui Scapin*/
Szeged Open-Air Festival
foto: Luca Szabó

Capitolul 1.

VESTIMENTAȚIE SAU COSTUM

„Mai ales atunci când ne referim la stiluri istorice, termenii *modă* și *costum* sunt uneori folosiți în mod interschimbabil, ceea ce poate crea confuzie³.” Fie că este vorba de costume de epocă sau costume contemporane, este important să înțelegem atât punctele comune, cât și diferențele dintre vestimentația propriu-zisă și costumul de scenă, stabilind funcțiile de bază atât pentru îmbrăcăminte din viața de zi cu zi, cât și pentru cele ale costumului de teatru, respectiv să vedem cum putem, în anumite contexte, să transformăm o simplă piesă de îmbrăcăminte într-un costum de teatru plin de semnificații și mesaje.

Ca îmbrăcăminte, costumul de scenă trebuie mai întâi să îmbrace, deoarece nuditatea, care nu mai ridică, pe scenele noastre, o problemă etică sau estetică, nu este totuși ușor de purtat. Corpul întotdeauna socializat prin podoabe, prin efectul de disimulare ori de ascundere, este întotdeauna caracterizat printr-un ansamblu de indicii privind vârsta, sexul, profesia ori apartenența socială. Această funcție de semnal a costumului se transmite grație unui dublu joc: în interiorul sistemului de punere în scenă, ca o serie de semne conectate între ele printr-un sistem mai mult sau mai puțin coerent de costume; în exteriorul scenei, ca referință la lumea de toate zilele, unde vestimentația are, de asemenea, un sens⁴.

³ E. Shura Pollatsek, *Costume in motion*, New York: Editura Routledge, 2021, p. 24. (trad. n.) / „Especially when referring to historical styles, the terms fashion and costume are sometimes used interchangeably, which can be confusing.”

⁴ Patrice Pavis, op.cit., p. 87.

fig. 10 *Legături primejdioase*/Teatrul Național Csokonai Debrecen
foto: Mihály Samu Gálos

Funcția de bază a îmbrăcăminteii este cea de protecție, cu alte cuvinte, hainele ne pot proteja de cald, de frig, de ploaie, de vânt, de intemperii și de boli etc., de condiții și medii speciale, extreme care ar putea dăuna corpului uman. Un al doilea rol al îmbrăcăminteii este de clasificare a statutului social, de diferențiere și categorizare. Aici putem vorbi atât despre hainele civile, despre uniforme de tot soiul (militare, religioase etc.), cât și despre așa numitul *dress-code*, adică sistem sau sisteme care clarifică cu ce anume trebuie să te îmbraci pentru o anumită ocazie, care poate fi formală, semi-formală sau informală. Cea de-a treia funcție importantă a

îmbrăcăminței, și poate cea asupra căreia ne concentrăm cel mai mult în viața de zi cu zi, este funcția estetică. Ea are rolul clar de a înfrumuseța, de a îmbunătății și de a corecta imaginea purtătorului, respectiv de a ascunde sau de a scoate în evidență anumite trăsături sau întregul ansamblu vestimentar al acestuia. Aceste aspecte sunt deseori influențate atât de moda care este și ea subordonată unor reguli sociale stricte și care se modifică de la o epocă la alta, cât și de stilul de viață al persoanei în cauză, stil de viață care poate fi ales în mod conștient de această persoană sau poate să-i fie impus de anumite împrejurări externe.

fig. 11 *Burghezul gentilom*/Teatrul Național Csokonai Debrecen
foto: Mihály Samu Gálos